

Udskriftsdato: 14. december 2025

CIR1H nr 9299 af 02/04/2019 (Historisk)

Rigsadvokatmeddelelsen, afsnittet: Videoafhøring

Ministerium: Justitsministeriet

Journalnummer: CMS VB 7456

Senere ændringer til forskriften

CIR1H nr 9208 af 07/04/2021

Rigsadvokatmeddelelsen, afsnittet: Videoafhøring

1. Overblik og tjekliste

Beslutning om videoafhøring

Når politiet modtager en anmeldelse, der betyder, at et barn eller en ung skal afhøres som vidne, skal politiet snarest – i samråd med anklageren – tage stilling til, om barnet/den unge skal videoafhøres.

Hvem kan videoafhøres

En beslutning om videoafhøring træffes på baggrund af en konkret vurdering, hvor der skal tages udgangspunkt i barnets/den unges alder og den formodede overtrædelses art.

Der gælder forskellige betingelser for videoafhøring afhængig af barnets/den unges alder:

- Børn under 13 år skal som udgangspunkt videoafhøres, jf. retsplejelovens § 745 e, stk. 1, nr. 1, se pkt. 2.2.1.
- Børn i alderen 13-14 år kan altid videoafhøres, når sagen vedrører seksualforbrydelser, incest eller familievold, jf. retsplejelovens § 745 e, stk. 1, nr. 2, se pkt. 2.2.2.
- Øvrige børn og unge under 18 år kan, hvis der er særligt tungtvejende hensyn til at beskytte barnet/den unge, videoafhøres, jf. retsplejelovens § 745 e, stk. 1, nr. 3, se pkt. 2.2.3.

Herudover kan personer med en alvorlig psykisk lidelse eller væsentlig funktionsnedsættelse videoafhøres, hvis særlige omstændigheder taler for det, jf. retsplejelovens § 745 e, stk. 1, nr. 4, se pkt. 2.2.4.

Forældremyndighedsindehaver(ne) modsætter sig videoafhøring

Inden politiet foretager videoafhøring af et barn/en ung, skal forældremyndighedens indehaver(e) orienteres om politiets beslutning om videoafhøring. Det er ikke nødvendigt, at forældrene udtrykkeligt samtykker til afhøringen.

Hvis forældremyndighedens indehaver(e) modsætter sig, at politiet afhører barnet/den unge, og politiet og anklageren vurderer, at barnet/den unge skal afhøres som vidne i sagen, fordi det er af væsentlig betydning for sagens opklaring, kan anklageren anmode retten om, at der foretages en indenretlig afhøring af barnet/den unge, jf. retsplejelovens § 747, se pkt. 2.3.1.

Gennemførelse af videoafhøringen

Videoafhøring gennemføres efter reglerne i retsplejelovens § 731 a og § 745 e. Videoafhøringen skal forberedes ved blandt andet et hjemmebesøg hos barnet/den unge, se pkt. 2.4.2. Videoafhøringen skal gennemføres i de særligt indrettede børnehuse, se pkt. 2.4.3.

Deltagere ved videoafhøringen

Som udgangspunkt skal følgende personer være til stede ved videoafhøringen:

- Forsvareren, se pkt. 2.4.1.1.
- Bistandsadvokaten for barnet/den unge, se pkt. 2.4.1.2.
- De sociale myndigheder, se pkt. 2.4.1.3.

- Den sagsbehandlende polititjenestemand
- En anklager fra den politikreds, der behandler sagen
- En tolk (hvis nødvendigt)
- En ”tryghedsskabende person” og/eller en børnesagkyndig (hvis nødvendigt), se pkt. 2.4.1.4. og pkt. 2.4.1.5.

Den mistænkte

Den mistænkte har ikke adgang til at overvære videoafhøringen, jf. retsplejelovens § 745 e, stk. 3, 1. pkt.

Den mistænkte skal dog snarest muligt have adgang til sammen med sin forsvarer at gennemse videooptagelsen hos politiet, jf. retsplejelovens § 745 e, stk. 3, 2. pkt. Politiet skal vejlede mistænkte om denne adgang. Se mere herom i pkt. 2.6.

Brug af videoafhøring under hovedforhandlingen

I forbindelse med tilrettelæggelsen af hovedforhandlingen i en sag, hvor der er sket videoafhøring, skal anklageren overveje,

- hvordan videoafhøringen skal bruges som bevis i retten, se pkt. 3.1.,
- reglerne om vidnefritagelse af det afhørte barn/den unge, se pkt. 3.2.,
- om der eventuelt skal ske forhåndsafgørelse om dørlukning mv., se pkt. 3.3.,
- hvordan en eventuel afhøring i retten af barnet/den unge tilrettelægges, se pkt. 3.4.

2. Politiets efterforskning og sagsbehandling

Når politiet modtager en anmeldelse, der betyder, at et barn eller en ung skal afhøres som vidne (uanset om det er som forurettet eller som vidne i øvrigt), skal der snarest – i samråd med anklageren – tages stilling til, om barnet/den unge skal videoafhøres.

2.1. Tidspunkt for videoafhøring

Videoafhøring af barnet/den unge skal gennemføres hurtigst muligt, og hvis det er praktisk muligt som udgangspunkt inden en uge fra anmeldelsen.

Formålet med at afhøre barnet på et tidligt tidspunkt er at sikre barnets hukommelse om forholdet og at skåne barnet for at blive afhørt på et tidspunkt, hvor en behandling af barnet er i gang. Herudover kan en afhøring inden for kort tid efter anmeldelsen være med til at mindske risikoen for påvirkning af barnet fra familien eller andre.

Navnlig for børn og unge over 12 år, kan det i nogle tilfælde af hensyn til efterforskningen og sagens oplysning være hensigtsmæssigt, at videoafhøringen først gennemføres, når der i den indledende efterforskning er skabt større klarhed over hændelsesforløbet. Det er dog et krav, at hensynet til at beskytte barnet eller den unge ikke taler imod, at videoafhøring først foretages på et senere tidspunkt, jf. forarbejderne til lov nr. 167 af 27. februar 2016 (lovforslag nr. L 43 af 4. november 2015, de almindelige bemærkninger, pkt. 3.5.1.4.).

Tidspunktet for videoafhøringen skal fastsættes under hensyntagen til, at barnet, bistandsadvokaten, bisidderen fra socialforvaltningen og forsvareren (samt eventuelt en tryghedsskabende person, en tolk eller en børnesagkyndig) kan være til stede. Se pkt. 2.4.1.

Ny forskning peger på, at det ikke nødvendigvis er en belastning for barnet/den unge, at blive videoafhørt over flere omgange. I de tilfælde, hvor det ud fra efterforskningsmæssige hensyn vurderes, at sagen bedst kan oplyses ved flere videoafhøringer – og hensynet til at sikre den pågældendes hukommelse og undgå påvirkning af barnet/den unge ikke er til hinder for det – kan videoafhøringen gennemføres af flere omgange.

2.2. Hvilke personer kan videoafhøres

Der skal altid foretages en konkret vurdering af, om et barn/en ung skal videoafhøres. Vurderingen skal tage udgangspunkt i barnets alder og den formodede overtrædelses art.

Politiet skal således ikke nødvendigvis foretage videoafhøring, selv om en sag er omfattet af den gruppe af sager, hvor der kan foretages videoafhøring. Videoafhøring kan f.eks. undlades, hvis politiet og anklagemyndigheden vurderer, at barnet/den unge ikke har behov for, at afhøringen sker ved videoafhøring, eller hvis det står klart, at en vidneforklaring fra barnet/den unge ikke er nødvendig for at gennemføre straffesagen. Det kan f.eks. være tilfældet, hvis der er andre vidner, eller fordi der er tilstrækkelige tekniske beviser i sagen. Det kan også være tilfældet, hvor det efter en eventuel indledende afhøring af barnet/den unge står klart, at der ikke er grundlag for at fortsætte efterforskningen.

Børn og unge kan videoafhøres, hvis de selv er forurettede ved en lovovertrædelse, eller hvis de har været vidner til en lovovertrædelse.

Der er nedenfor i pkt. 2.2.1., pkt. 2.2.2., pkt. 2.2.3. og pkt. 2.2.4. redegjort nærmere for, hvornår børn/unge kan videoafhøres.

Vurderingen af, om betingelserne for videoafhøring er opfyldt, skal foretages forud for den første videoafhøring. Hvis der sker flere videoafhøringer af det samme barn/unge, er det tidspunktet for den første videoafhøring, der er afgørende for, om betingelserne for videoafhøring er opfyldt. Det fremgår af forarbejderne til lov nr. 167 af 27. februar 2016 (lovforslag nr. L 43 af 4. november 2015, de almindelige bemærkninger 3.2.1.1.).

2.2.1. Børn under 13 år

Børn under 13 år skal som udgangspunkt videoafhøres, jf. retsplejelovens § 745 e, stk. 1, nr. 1.

Kerneområdet for videoafhøring af børn under 13 år er børn, der må formodes at have været udsat for vold, jf. straffelovens §§ 244-246 eller seksuelle overgreb, jf. bestemmelserne i straffelovens § 210 (incest) og kapitel 24 (forbrydelser mod kønssædeligheden). Videoafhøring kan dog også anvendes i andre typer af sager, f.eks. drabssager.

Den gældende praksis for anvendelse af videoafhøring af børn under 13 år er ikke ændret ved gennemførelsen af en udvidelse af videoafhøringsordningens anvendelsesområde ved lov nr. 167 af 27. februar 2016 om ændring af retsplejeloven.

2.2.2. Børn i alderen 13-14 år i sager om seksualforbrydelser, incest eller familievold

Børn i alderen 13-14 år kan videoafhøres, hvis efterforskningen vedrører en overtrædelse af

- straffelovens § 210 (incest)
- straffelovens kapitel 24 (seksualforbrydelser)
- straffelovens § 237 (drab) eller §§ 243-246 (psykisk vold eller fysisk vold), hvor barnet eller en af dets nærmeste er forurettet, og den mistænkte er en af barnets nærmeste.

Det fremgår af retsplejelovens § 745 e, stk. 1, nr. 2.

Der kan også foretages videoafhøring, hvis efterforskningen vedrører forsøg på overtrædelse af en af de nævnte bestemmelser.

Barnets nærmeste skal forstås som de personer, der er omfattet af retsplejelovens § 171 om vidnefritagelse. Det er blandt andet slægtninge i lige linje, søskende og sted- og plejeforældre.

Det afhænger af en konkret vurdering, om der skal gennemføres en videoafhøring. Politiet skal således ikke nødvendigvis foretage videoafhøring, selv om en sag er omfattet af den gruppe af sager, hvor der kan foretages videoafhøring. Videoafhøring kan f.eks. undlades, hvis politiet vurderer, at barnet ikke har behov for, at afhøringen sker ved videoafhøring, eller hvis det står klart, at en vidneforklaring fra barnet ikke er nødvendig for at gennemføre straffesagen. Det kan f.eks. være tilfældet, hvis der er andre vidner, eller fordi der er tilstrækkelige tekniske beviser i sagen. Det kan også være tilfældet, hvor det efter en eventuel indledende afhøring af barnet står klart, at der ikke er grundlag for at fortsætte efterforskningen.

2.2.3. Øvrige børn og unge under 18 år

Øvrige børn og unge under 18 år kan videoafhøres, hvis særlige omstændigheder taler for det, jf. retsplejelovens § 745 e, stk. 1, nr. 3, som er en opsamlingsbestemmelse.

Udgangspunktet er, at børn og unge under 18 år, der ikke er omfattet af retsplejelovens § 745 e, stk. 1, nr. 1 og nr. 2, skal afgive forklaring i retten. Kun hvis der foreligger særlige omstændigheder, kan der foretages videoafhøring.

Der skal altid foretages en konkret vurdering af, om der foreligger særlige omstændigheder. I vurderingen skal blandt andet indgå:

- overtrædelsens art,
- omstændighederne ved forbrydelsen og
- barnets/den unges personlige forhold, herunder alder samt psykiske udvikling og tilstand. Hvis barnet eller den unge har særlige beskyttelsesbehov, som kan imødekommes ved, at der foretages videoafhøring frem for afhøring under hovedforhandlingen, skal der ske videoafhøring. Det samme gælder, hvis barnet eller den unge har en alvorlig psykisk lidelse eller væsentlig funktionsnedsættelse, og der, hvis den pågældende havde været 18 år eller derover, ville have været mulighed for videoafhøring efter nr. 4, se pkt. 2.2.4.

Formålet med at benytte videoafhøring er at beskytte barnet/den unge. Der kan ikke ske videoafhøring efter opsamlingsbestemmelsen i retsplejelovens § 745 e, stk. 1, nr. 3, hvis formålet alene er at sikre barnets hukommelse og undgå påvirkning fra familien og andre.

Børn i alderen 13-14 år kan videoafhøres som forurettet eller vidne efter opsamlingsbestemmelsen, hvis der efter en konkret vurdering er et lige så tungtvejende behov for at beskytte barnet som i sager om seksualforbrydelser, incest eller familievold.

Barnets personlige forhold, herunder dets psykiske udvikling og tilstand og den situation, som den formodede lovovertrædelse har bragt barnet i, vil kunne føre til, at barnet skal videoafhøres. Derudover vil særlige omstændigheder ved afvikling af hovedforhandlingen, herunder stor mediebevågenhed eller politibevogtning af retsbygningen, kunne føre til, at barnet skal videoafhøres.

Videoafhøring af et barn i alderen 13-14 år kan blandt andet være relevant i sager om alvorlig personfarlig kriminalitet, ulovlig tvang (straffelovens § 260), frihedsberøvelse (straffelovens § 261) eller menneskehandel (straffelovens § 262 a), hvis sagen konkret vurderes at være stærkt belastende for barnet.

Videoafhøring kan også benyttes i sager om andre overtrædelser. Det afgørende er, om sagen vurderes at være stærkt belastende for barnet, herunder om afgivelse af vidneforklaring i retten vil være særligt belastende for barnet.

Som eksempel kan nævnes den situation, hvor barnet formodes at have været udsat for et grovere voldsforhold begået af en person, som barnet er i et afhængighedsforhold til, eller hvor barnet er i en loyalitetskonflikt, f.eks. hvis den mistænkte er en medarbejder på en institution, hvor barnet opholder sig, eller en anden omsorgsperson for barnet.

Der kan også være tale om sager, hvor barnet har været vidne til, at en af dets forældre eller nærmeste i øvrigt er blevet dræbt (af en person, som ikke er en af barnets nærmeste), eller hvor barnet har været vidne til en trafikulykke, hvor en af dets nærmeste er afdød ved døden.

Videoafhøring vil som udgangspunkt ikke være relevant i sager om berigelseskriminalitet. Det betyder, at et barn, der har været udsat for eller vidne til tyveri, som udgangspunkt skal afgive forklaring i retten. Hvis et barn har været udsat for røveri, skal der foretages en konkret vurdering af, om røveriet har været stærkt belastende for barnet. I vurderingen skal der lægges vægt på, om der er flere gerningsmænd, de mistænkte gerningsmænds alder og eventuelle tilknytning til barnet, om der er anvendt vold eller trusler med våben, og om røveriet er begået i barnets hjem.

Se nærmere i forarbejderne til lov nr. 167 af 27. februar 2016 (lovforslag nr. L 43 af 4. november 2015, de almindelige bemærkninger pkt. 3.2.1.4.).

Unge i alderen 15-17 år vil som det helt klare udgangspunkt skulle afgive vidneforklaring i retten og således ikke videoafhøres.

Videoafhøring kan som udgangspunkt komme på tale i de samme sagstyper, som er nævnt ovenfor vedrørende børn i alderen 13-14 år, samt i sager om seksualforbryder, incest eller familievold. Der vil dog

skulle væsentlig mere til for at videoafhøre en ung i alderen 15-17 år end et barn i alderen 13-14 år. Der vil herudover generelt skulle mere til, desto ældre den unge er.

Som hovedregel skal videoafhøring af unge i alderen 15-17 år kun foretages, hvis den unge er forurettet i sagen, og både oplysninger om den pågældendes personlige forhold og oplysninger om den formodede lovovertrædelse og omstændighederne ved forbrydelsen taler for det.

Der kan dog være tilfælde, hvor den unge kun er vidne til en formodet overtrædelse, men hvor der er et tilsvarende hensyn til at beskytte den unge, som hvis den pågældende havde været forurettet.

Politiet skal eksempelvis overveje videoafhøring i sager, hvor den unge formodes at have været udsat for voldtægt, et meget groft voldsforhold eller lignende begået af den pågældendes forældre eller nærmeste i øvrigt, og den unge samtidig befinder sig i en særligt udsat situation, f.eks. fordi den pågældende har sociale problemer og ikke kan forventes at få støtte af personer fra sin familie eller sit netværk under sagen. Det gælder efter omstændighederne også, hvor forbrydelsen formodes begået af en anden person, som den unge har et afhængighedsforhold til, eller hvor den unge i øvrigt må antages at være i en loyalitetskonflikt.

I vurderingen af, om der skal foretages videoafhøring af en ung i alderen 15-17 år efter opsamlingsbestemmelsen, skal politiet også tage hensyn til, hvilke andre muligheder der er for at beskytte den unge, herunder muligheden for at lukke dørene under afhøringen i retten (retsplejelovens §§ 29 og 29 a) eller gennemføre afhøringen uden tiltaltes tilstedeværelse (retsplejelovens § 856). Se pkt. 3.3.

Se nærmere i forarbejderne til lov nr. 167 af 27. februar 2016 (lovforslag nr. L 43 af 4. november 2015, de almindelige bemærkninger, pkt. 3.2.1.4.).

2.2.4. Personer med en alvorlig psykisk lidelse eller væsentlig funktionsnedsættelse

Personer, der er 18 år eller derover, og som har en alvorlig psykisk lidelse eller væsentlig funktionsnedsættelse, kan, hvis særlige omstændigheder taler for det, videoafhøres, jf. retsplejelovens § 745 e, stk. 1, nr. 4.

Personer under 18 år, der har en alvorlig psykisk lidelse eller væsentlig funktionsnedsættelse, kan ligeledes, hvis særlige omstændigheder taler for det, videoafhøres med hjemmel i opsamlingsbestemmelsen i retsplejelovens § 745 e, stk. 1, nr. 3, jf. pkt. 2.2.3.

2.3. Orientering af forældremyndighedsindehaver(e)

Inden politiet foretager videoafhøring af et barn/en ung, skal forældremyndighedens indehaver(e) orienteres om politiets beslutning om videoafhøring.

Politiets videoafhøring kræver ikke et udtrykkeligt samtykke fra forældremyndighedens indehaver(e), men hvis forældremyndighedens indehaver(e) modsætter sig, at politiet afhører barnet, kan politiet ikke foretage afhøring.

To forældremyndighedsindehavere og en af dem modsætter sig

I de tilfælde, hvor der er to indehavere af forældremyndigheden, og den ene af disse modsætter sig politiets videoafhøring af barnet/den unge, vil politiet kunne foretage afhøring af barnet/den unge, hvis den anden forældremyndighedsindehaver ikke modsætter sig dette.

To forældremyndighedsindehavere, der begge modsætter sig, eller én forældremyndighedsindehaver, der modsætter sig

Hvis der kun er én indehaver af forældremyndigheden over barnet/den unge, og denne modsætter sig politiets videoafhøring, eller hvis begge indehavere af forældremyndigheden modsætter sig videoafhøring, må anklageren forelægge spørgsmålet om videoafhøring af barnet/den unge for retten med henblik på en eventuel indenretlig afhøring af barnet/den unge efter retsplejelovens § 747, se pkt. 2.3.1.

Anklagemyndigheden kan ikke anmode om rettens kendelse om en indenretlig afhøring uden, at forældrene på forhånd er orienteret om politiets ønske om videoafhøring. I U 2010.200 blev anklagemyndighedens anmodning om indenretlig afhøring af to piger på 4 og 9 år, uden at forældrene i forvejen blev orienteret herom, således ikke taget til følge. Landsretten udtalte blandt andet, at afhøringen som udgangspunkt bør søges gennemført ved, at én af forældremyndighedshaverne ikke modsætter sig afhøringen, før der indgives anmodning til retten om indenretlig afhøring.

Forældremyndighedsindehaveren er ude af stand til at varetage barnets/den unges interesser på grund af sygdom eller lignende

Hvis forældremyndighedsindehaveren er ude af stand til at varetage barnets/den unges interesser på grund af sygdom eller lignende, må anklageren forelægge spørgsmålet om vidneafhøring af barnet/den unge for retten med henblik på en eventuel indenretlig afhøring af barnet/den unge efter retsplejelovens § 747, se pkt. 2.3.1.

Anklagemyndigheden kan ikke anmode om rettens kendelse om en indenretlig afhøring, uden at forældrene på forhånd er orienteret om politiets ønske om videoafhøring, jf. ovenfor.

2.3.1. Når forældremyndighedsindehaver(e) modsætter sig videoafhøring

Hvis forældremyndighedens indehaver(e) modsætter sig, at politiet afhører barnet, og politiet og anklageren vurderer, at barnet skal afhøres som vidne i sagen, fordi det er af væsentlig betydning for sagens opklaring, kan anklageren anmode retten om, at der foretages en indenretlig afhøring af barnet, jf. retsplejelovens § 747.

Hvis barnet er omfattet af retsplejelovens § 171, stk. 1, og derfor er fritaget fra at afgive forklaring om sagen i retten, kan retten efter en konkret vurdering give pålæg om, at barnet skal afgive en indenretlig vidneforklaring, jf. retsplejelovens § 171, stk. 3.

Der kan i den forbindelse henvises til U 2004.1047H, hvor Højesteret i medfør af retsplejelovens § 171, stk. 3, pålagde to børn på henholdsvis 5 og 9 år at afgive forklaring i en sag, hvor deres mor og dennes kæreste var sigtet for vold mod et barn på 1½ år, og hvor moderen og børnenes biologiske far modsatte sig afhøring af børnene.

I de tilfælde, hvor der er truffet beslutning om indenretlig afhøring, taler hensynet til barnet for, at afhøringen ikke foregår som en sædvanlig indenretlig afhøring i retslokalet. Afhøringen bør i stedet gennemføres som en videoafhøring, hvor dommeren er til stede i monitorrummet under afhøringen.

Betingelserne i retsplejelovens § 745 e, stk. 2 og 3, skal også være opfyldt ved gennemførelse af indenretlige videoafhøringer. Se pkt. 2.4.1.1. og pkt. 2.6.1.

Den mistænkte har ikke adgang til at overvære en indenretlig videoafhøring af et barn, jf. retsplejelovens § 748, stk. 1, 3. pkt. Om mistænktes forhold og rettigheder se i øvrigt pkt. 2.6.

I sager, hvor der er en formodning om, at forældremyndighedsindehaver(ne) vil modsætte sig videoafhøringen, skal anklageren, før der tages kontakt til forældremyndighedsindehaverne, bede retten om at være klar til med meget kort varsel at tage stilling til og i givet fald deltage i en indenretlig afhøring, hvis eneindehaveren eller begge forældremyndighedsindehavere skulle modsætte sig afhøringen.

Det fremgår af forarbejderne til lov nr. 167 af 27. februar 2016 (lovforslag nr. L 43 af 4. november 2015, de almindelige bemærkninger, 3.5.1.2.), at politiet – når kendelsen om indenretlig afhøring er afsagt – kan køre barnet/den unge til børnehuset, hvor den indenretlige videoafhøring gennemføres.

For at imødegå risiko for, at barnets forklaring påvirkes, indtil afhøringen er gennemført, er det afgørende, at politiet eller anklageren har sørget for beskikkelse af bistandsadvokat, forsvarer, underretning af de sociale myndigheder mv., således at videoafhøringen kan gennemføres umiddelbart efter, at kendelsen er afsagt.

2.4. Fremgangsmåden ved foretagelse af videoafhøring

Videoafhøring gennemføres efter reglerne i retsplejelovens §§ 731 a og 745 e.

Det er i dette afsnit beskrevet nærmere, hvem der deltager i videoafhøringen, pkt. 2.4.1., hvordan videoafhøringen forberedes, pkt. 2.4.2., og hvordan videoafhøringen gennemføres, pkt. 2.4.3.

2.4.1. Deltagere ved videoafhøringen

Som udgangspunkt skal følgende personer være til stede ved videoafhøringen:

- Forsvareren, se pkt. 2.4.1.1.
- Bistandsadvokaten for barnet/den unge, se pkt. 2.4.1.2.
- De sociale myndigheder, se pkt. 2.4.1.3.
- Den sagsbehandlende polititjenestemand
- En anklager fra den politikreds, der behandler sagen
- En tolk (hvis nødvendigt)
- En ”tryghedsskabende person” og/eller en børnesagkyndig (hvis nødvendigt), se pkt. 2.4.1.4. og pkt. 2.4.1.5.

Af hensyn til barnet/den unge skal der være så få personer til stede som muligt i selve afhøringslokalet. De øvrige personer, der overværer videoafhøringen, placeres i monitorrummet. Se nærmere i pkt. 2.4.3. om videoafhøringens gennemførelse.

2.4.1.1. Forsvarer for den mistænkte/sigtede

Obligatorisk beskikkelse

Der skal inden videoafhøringen beskikkes en forsvarer for den, der er mistænkt eller senere måtte blive mistænkt i sagen, hvis videoafhøringen formodes at skulle anvendes som bevis under hovedforhandlingen, jf. retsplejelovens § 731 a.

Forsvarerbeskikkelse er således obligatorisk i alle sager, hvor der skal foretages videoafhøring af et barn/en ung. Dette gælder også, hvis den mistænkte ikke selv har valgt en forsvarer, hvis den valgte forsvarer udebliver, eller hvis ingen endnu er mistænkt i sagen. Hvis politiet har en formodning om, at der foruden den mistænkte er flere uidentificerede gerningsmænd, skal der som udgangspunkt også beskikkes forsvarere for dem.

Nægtelse af en bestemt forsvarer

Anklageren skal være opmærksom på, om medvirken af den forsvarer, som den mistænkte ønsker, vil medføre en forsinkelse af betydning for sagens fremme, eller om der er påviselig risiko for, at den pågældende forsvarer vil hindre eller modvirke sagens opklaring.

I sådanne situationer kan retten ved kendelse nægte at beskikke den advokat, som den mistænkte ønsker som forsvarer, jf. retsplejelovens § 733, stk. 2.

Det er således muligt for retten efter omstændighederne blandt andet at afvise at beskikke en bestemt forsvarer, hvis det på forhånd står klart, at den pågældende forsvarer ikke vil kunne deltage i politiets videoafhøring af barnet/den unge inden for ganske kort tid. Dette fremgår af forarbejderne til retsplejelovens § 731 a, jf. lov nr. L 228 af 2. april 2003 (lovforslag nr. L 117 af 10. december 2002, de specielle bemærkninger til § 3, nr. 3).

Retten kan efter de tilsvarende betingelser ved kendelse tilbagekalde beskikkelse af en forsvarer, jf. retsplejelovens § 736, stk. 2, jf. § 733, stk. 2.

Forsvarerens rettigheder og pligter

Forsvareren skal have adgang til sagens akter inden videoafhøringen.

Forsvareren skal være til stede under videoafhøringen, hvis videoafhøringen kan formodes at skulle afspilles som bevis under hovedforhandlingen, jf. retsplejelovens § 745 e. Forsvareren har således pligt til at overvære afhøringen.

Forsvarerens tilstedeværelse sikrer, at den mistænkte – eller den endnu ikke identificerede gerningsmands – interesser kan varetages under afhøringen af barnet/den unge, selv om den mistænkte ikke selv har adgang til at overvære afhøringen. Forsvarerens tilstedeværelse under afhøringen af barnet/den unge vil samtidig sikre, at forsvareren allerede på dette tidspunkt vil kunne stille spørgsmål til barnet/den unge. Det kan mindske behovet for genafhøring af barnet/den unge.

2.4.1.2. Bistandsadvokat for barnet/den unge

Politiet skal vejlede om adgangen til at begære en bistandsadvokat beskikket, jf. retsplejelovens § 741 b, stk. 1.

Obligatorisk beskikkelse

I følgende sager om overtrædelse af straffeloven skal der ske beskikkelse af en bistandsadvokat for den forurettede, medmindre den pågældende eller dennes værge efter at være vejledt om retten til beskikkelse af advokat frabeder sig det, jf. retsplejelovens § 741 a, stk. 2, 1. og 3. pkt.:

- § 210 (incest)
- § 216 (voldtægt, herunder samleje med barn under 12 år)
- § 222, stk. 2 (samleje ved tvang el. trusler med barn under 15 år)
- § 223, stk. 1 (samleje med stedbarn under 18 år, plejebarn under 18 år eller barn under 18 år, der er betroet til undervisning/opdragelse), samt
- § 225, jf. § 216, § 222, stk. 2, eller § 223, stk. 1 (andet seksuelt forhold end samleje i ovenstående situationer)

Beskikkelse, hvis forurettede fremsætter begæring

I følgende sager om overtrædelse af straffeloven skal der beskikkes en bistandsadvokat for forurettede, hvis den pågældende eller dennes værge fremsætter begæring om det, jf. retsplejelovens § 741 a, stk. 1:

- §§ 218-221 (samleje ved udnyttelse af forurettedes mentale retardering/sindssygdom eller afhængighed, samleje med institutionsanbragte, frihedsberøvede mv. samt samleje ved tilsnigelse)
- § 222, stk. 1 (samleje med barn under 15 år)
- § 223, stk. 2 (samleje med barn under 18 år ved groft misbrug af alders- og erfaringsmæssig overlegenhed),
- § 225, jf. §§ 218-221, § 222, stk. 1, og § 223, stk. 2 (andet seksuelt forhold end samleje i ovenstående situationer)
- § 232 (blufærdighedskrænkelser)
- § 119 (overfald på en offentlig ansat)
- § 123 (vidnetrusler)
- § 237, jf. § 21 (drabsforsøg)
- §§ 244-246 (vold)
- § 249 (uagtsom legemsbeskadigelse)
- § 250 (hensættelse af nogen i hjælpeløs tilstand mv.)
- § 252, stk. 2 (hensynsløs fareforvoldelse af fare for smitte med en livstruende og uhelbredelig sygdom)
- § 260 (ulovlig tvang)
- § 261 (frihedsberøvelse)
- § 262 a (menneskehandel)
- § 288 (røveri)

Beskikkelse på baggrund af politiets begæring

Hvis den forurettede eller dennes værge ikke fremsætter begæring om beskikkelse af en bistandsadvokat eller frabeder sig beskikkelse, skal anklageren – medmindre beskikkelse synes åbenbart unødvendigt – begære en bistandsadvokat beskikket for den pågældende, jf. retsplejelovens § 741 a, stk. 6.

Reglen forudsættes f.eks. anvendt i de tilfælde, hvor en værge for en mindreårig frabeder sig beskikkelse af en advokat, eller hvor det er tvivlsomt, om en erklæring fra en psykisk syg person om ikke at ville have

beskikket advokat er alvorlig ment. Beskikkelse i sådanne tilfælde kan være nødvendig for at varetage forurettedes interesser. Dette fremgår af forarbejderne til lov nr. 558 af 24. juni 2005 (lovforslag nr. L 160 af 27. april 2005, de almindelige bemærkninger, pkt. 3.1.3. og 3.1.4.).

Forurettedes adgang til at tale med bistandsadvokaten før afhøringen

I sager om overtrædelse af straffelovens § 210, § 216, § 222, stk. 2, § 223, stk. 1, samt § 225, jf. § 216, § 222, stk. 2 eller § 223, stk. 1, skal forurettede som udgangspunkt have lejlighed til at tale med en bistandsadvokat før politiets afhøring, jf. § 741 a, stk. 2, 2. pkt.

I sager, hvor der skal foretages videoafhøring, vil en eventuel samtale kunne finde sted umiddelbart inden videoafhøringen, hvor både forurettede og bistandsadvokaten er til stede i børnehuset.

Hensynet til sagens efterforskning kan dog begrunde fravigelse af udgangspunktet om, at forurettede skal have lejlighed til at tale med en bistandsadvokat inden afhøringen. Politiet vil kunne stille forurettede spørgsmål med henblik på akut oplysning af betydning for en umiddelbar bevissikring, f.eks. om tid, sted og signalement mv. Der skal være tale om oplysninger, der er nødvendige for efterforskningsskridt, som ikke kan opsættes uden risiko for, at øjemedet forspildes. Det kan indebære oplysning om gerningsforløbet, "udførelsesmåden" mv. med henblik på stillingtagen til, om mulige DNA-spor skal sikres. Det kan også dreje sig om oplysninger, der er nødvendige for stillingtagen til, om der foreligger et anholdelsesgrundlag. Der vil kunne være tale om en udspørgen, der ikke er helt kort. Se forarbejderne til lov nr. 558 af 24. juni 2005 (lovforslag nr. L 160 af 27. april 2005, de specielle bemærkninger til § 1).

Bistandsadvokatens tilstedeværelse under afhøring

Bistandsadvokaten har adgang til at overvære afhøringer af den forurettede og stille yderligere spørgsmål til forurettede, jf. retsplejelovens § 741 c, stk. 1, jf. stk. 4. Bistandsadvokaten skal under videoafhøringen være i monitorrummet, se pkt. 2.4.3.2.

I sager om overtrædelse af straffelovens § 210, § 216, § 222, stk. 2, § 223, stk. 1, samt § 225, jf. § 216, § 222, stk. 2, eller § 223, stk. 1, kan afhøring af den forurettede kun foregå, hvis bistandsadvokaten er til stede, medmindre forurettede anmoder om blive afhørt uden, at bistandsadvokaten er til stede, jf. retsplejelovens § 741 b, stk. 2, 2. pkt.

I øvrige sager kan afhøring af den forurettede foregå uden bistandsadvokatens tilstedeværelse, hvis den forurettede er villig til at udtale sig, jf. retsplejelovens § 741 b, stk. 2, 1. pkt.

Se i øvrigt bekendtgørelse nr. 1108 af 21. september 2007 om politiets og anklagemyndighedens pligt til at vejlede og orientere forurettede i straffesager og til at udpege en kontaktperson for forurettede samt se i rigsadvokatmeddelelsen afsnittet om Vejledning af forurettede mv., pkt. 2.2., om støtte og bistand til forurettede.

2.4.1.3. De sociale myndigheder

Politiet skal underrette de sociale myndigheder (kommunen), når et barn under 15 år skal afhøres hos politiet som forurettet eller vidne. Kommunen har i disse tilfælde pligt til at sende en repræsentant til

afhøringen, jf. § 4 i bekendtgørelse nr. 572 af 30. april 2015 om kommunens bistand til børn og unge i forbindelse med uden- og indenretlig afhøring.

Det følger af § 5 i den nævnte bekendtgørelse, at repræsentanten under afhøringen hos politiet skal støtte barnet og påse, at afhøringen foregår med en skånsomhed, der er afpasset sagens karakter og barnets alder. Repræsentanten skal under afhøringen forholde sig neutral og må ikke deltage aktivt i politiets afhøring.

Repræsentanten fra kommunen skal under afhøringen have adgang til at være til stede i monitorrummet.

Den, der foretager afhøringen, skal forud for afhøringen vejlede repræsentanten om, at sagen og afhøringen ikke må drøftes med barnet i pauser under afhøringen.

2.4.1.4. Børnesagkyndig bistand

Hvis politiet skønner, at et barn er særligt psykisk belastet af overgrebet, eller at barnets manglende udvikling eller sygdom vil gøre det vanskeligt at afhøre barnet, skal politiet – i samråd med anklageren – overveje, om det er hensigtsmæssigt at lade en børnesagkyndig bistå ved afhøringen, dog således at afhøringen fortsat foretages af polititjenestemanden, jf. betænkning nr. 1420/2002, pkt. 8.5.4.1.

Den børnesagkyndige vil i sådanne tilfælde forud for afhøringen kunne give konkrete råd og vejledning til afhøreren. Den børnesagkyndige kan endvidere overvære afhøringen fra monitorrummet således, at afhøreren under en pause i afhøringen kan få råd fra den børnesagkyndige, f.eks. om spørgeteknik eller om muligheden for via andre samtaleemner at få barnet til at fortælle om, hvad der måtte være sket. Den børnesagkyndige vil endvidere kunne give råd og vejledning til forsvareren, anklageren og bistandsadvokaten i relation til formulering af supplerende spørgsmål til barnet.

Børnesagkyndig bistand kan eventuelt ydes af en ansat i barnets institution, en sagkyndig med tilknytning til institutionen, en sagkyndig, som anvises af socialforvaltningen eller en psykolog/pædagog fra børnehuset. Det kan være en fordel, at den sagkyndige kender barnet, men den pågældende må ikke være involveret i sagen.

2.4.1.5. Tryghedsskabende person

Hvis der er et særligt behov for at styrke barnets tryghed, kan der være en såkaldt ”tryghedsskabende person” til stede i afhøringslokalet.

Politiet skal forud for videoafhøringen – med forældrene og større børn, det vil sige navnlig børn fra 8-årsalderen og opefter – drøfte om, der er et særligt behov for, at en tryghedsskabende person ledsager barnet i afhøringslokalet.

En tryghedsskabende person kan f.eks. være en pædagog fra barnets daginstitution eller en bedsteforælder, som ikke forventes senere at skulle afgive vidneforklaring, jf. betænkning nr. 1420/2002, pkt. 3.6.5.

Det skal undgås, at den person, der skal skabe tryghed for barnet, er en person, der eventuelt senere vil skulle afgive forklaring i retten, eller en person, der tidligere har drøftet sagen med barnet.

Som det klare udgangspunkt kan en forælder ikke medvirke som tryghedsskabende person eller overvære afhøringen fra monitorrummet, da barnets forældre muligvis skal afgive forklaring som vidne under straffesagen. Endvidere vil en forælders tilstedeværelse kunne have indflydelse på barnets forklaring ved, at barnet ikke vil eller ikke kan forklare om det passerede i sine forældres påhør, eller ved, at barnets forklaring ved en eventuel genafhøring vil kunne påvirkes af, at forældrene efter den første afhøring har talt med barnet om afhøringen.

Afhøreren skal – inden afhøringen starter – aftale med den tryghedsskabende person, hvilke opgaver den tryghedsskabende person og afhøreren har i forbindelse med afhøringen.

Hvis en tryghedsskabende person skal være til stede i afhøringslokalet, skal politiet forud for afhøringen vejlede den pågældende om, at vedkommende ikke må blande sig i afhøringen, men skal forholde sig neutral til sagen og afhøringen, ligesom politiet skal vejlede om, at sagen og afhøringen ikke må drøftes med barnet i pauser under afhøringen.

Politiet skal endvidere vejlede om, at ledsagerens funktion alene er at støtte barnet.

2.4.2. Forberedelse og hjemmebesøg

Forberedelsen af videoafhøringen sker i samarbejde mellem den polititjenestemand, der skal foretage afhøringen, den sagsbehandlende polititjenestemand og anklageren.

Den polititjenestemand, der skal foretage videoafhøringen, skal have en grundig orientering om sagen og om barnets/den unges personlige forhold og have adgang til sagens akter.

Forberedelsen af barnet/den unge skal som udgangspunkt foretages af den polititjenestemand, der skal forestå afhøringen. Barnet kan føle sig mere tryk under afhøringen ved at tale med en person, som det er blevet præsenteret for tidligere, ligesom det kan være af betydning for afhøringen, at polititjenestemanden har truffet barnet/den unge før afhøringen og har haft lejlighed til at danne sig et indtryk af barnet/den unge.

Den polititjenestemand, der skal foretage afhøringen, skal derfor som udgangspunkt aflægge et besøg hos barnet/den unge i hjemmet for at få et indtryk af barnet/den unge og dets sproglige udvikling og for at præsentere sig for barnet/den unge og orientere om, hvor og hvordan afhøringen skal foregå. Spørgsmålet om ledsagelse af barnet/den unge under afhøringen kan også drøftes under dette besøg. I nogle situationer kan det være mere hensigtsmæssigt, at besøget foregår et andet sted end i hjemmet f.eks. i barnets institution eller i børnehuset.

Besøget kan eventuelt aflægges sammen med den sagsbehandlende polititjenestemand, men der bør ikke deltage mere end to polititjenestemænd i besøget.

Det nærmere indhold i afhøringen må ikke drøftes med barnet/den unge forud for videoafhøringen, og hvis barnet/den unge selv begynder at tale om sagen, skal polititjenestemanden afbryde barnet/den unge og forklare, at de først skal tale om dette under videoafhøringen. Polititjenestemanden må dog nødvendigvis orientere barnet/den unge om formålet med afhøringen.

Der skal udfærdiges en detaljeret politirapport om besøget hos barnet/den unge og om den samtale med barnet/den unge, der har fundet sted, med henblik på at orientere om videoafhøringen.

Selve afhøringen skal planlægges omhyggeligt og i lyset af barnets/den unges alder og modenhed og det sprog, som barnet/den unge må forventes at kunne forstå. Det kan være nødvendigt at søge rådgivning om særlige etniske forhold, skikke og opfattelser.

2.4.3. Gennemførelse af videoafhøringen

2.4.3.1. Børnehuse

Politiets videoafhøring af et barn skal gennemføres i et børnehus.

Der er oprettet børnehuse i landets fem regioner:

- Børnehuset København – beliggende i København og Hillerød
- Børnehuset Sjælland – beliggende i Næstved
- Børnehuset Syd – beliggende i Odense og Esbjerg
- Børnehuset Midt – beliggende i Aarhus og Herning
- Børnehuset Nord – beliggende i Aalborg

Formålet med børnehuse er at sikre, at børn og unge, der har været udsat for overgreb, får en kvalificeret og koordineret indsats, og at indsatsen gives med barnet/ den unge i centrum. Det indebærer, at undersøgelser mv. af børn og unge, der har været udsat for overgreb, eller hvor der er mistanke herom, som udgangspunkt foretages af de relevante myndigheder i et børnehus.

I børnehuset foregår selve afhøringen af barnet/den unge i et særligt indrettet afhøringslokale, mens de øvrige deltagere i videoafhøringen kan følge afhøringen på en skærm i et andet rum (monitorrummet), se mere herom i pkt. 2.4.3.2.

2.4.3.2. Afhøringen

I afhøringslokalet skal der normalt kun være barnet/den unge, der skal afhøres og afhøreren. Derudover kan der være en tolk, hvis der er behov for det, se pkt. 2.4.1.5. Hvis der er et særligt behov for at styrke barnets/den unges tryghed, kan der tillige være en ”tryghedsskabende person” til stede i afhøringslokalet, se pkt. 2.4.1.5.

I forbindelse med afhøringen skal politiet være opmærksom på, at de personer, der er til stede i afhøringslokalet, så vidt muligt sidder sådan, at de alle er med i videobilledet under afhøringen.

Derudover skal det undgås, at barnet/den unge placeres bag et bord eller på anden måde, som forhindrer, at man kan se barnets/den unges kropssprog mv.

Videoafhøring af børn/unge skal foretages af særligt uddannede polititjenestemænd.

Introduktion

Afhøringen skal indledes med en introduktion, hvor dato og tidspunkt for afhøringen nævnes, og hvor der redegøres for følgende:

- hvem der skal afhøres,
- hvem der gennemfører afhøringen,
- hvilke personer der i øvrigt er til stede i afhøringslokalet, og hvor de er placeret,
- hvem der overværer afhøringen i monitorrummet og
- at barnet/den unge er bekendt med, at afhøringen optages på videobånd.

Den indledende introduktion skal gives af afhøreren (eller eventuelt af den sagsbehandlende polititjenestemand), mens denne er alene i afhøringslokalet. Efter introduktionen skal barnet/den unge og eventuelle andre, der skal være til stede i afhøringslokalet, hentes ind i afhøringslokalet.

Vejledning om reglerne om vidnefritagelse

Vejledning om reglerne om vidnefritagelse skal forud for afhøringen ske til den, der varetager barnets interesser, dvs. normalt barnets forældre. I tilfælde, hvor forældremyndighedsindehaverens interesse må antages at kollidere med barnets interesse, kan bistandsadvokaten dog på barnets vegne tage stilling til spørgsmålet om vidnefritagelse.

Større børn og unge skal vejledes om vidnefritagelsesreglerne. Udgangspunktet er, at normalt udviklede børn i alderen 7-8 år og derover vejledes om vidnefritagelsesreglerne. Der kan dog ud fra en konkret vurdering være grundlag for at fravige dette udgangspunkt.

Barnet/den unge skal vejledes om vidnefritagelsesreglerne, før selve afhøringen begynder. Vejledning om vidnefritagelsesreglerne skal foretages af den særligt uddannede videoafhører i videoafhøringslokalet således, at vejledningen kommer med på optagelsen af afhøringen.

Vejledningen kan tage udgangspunkt i følgende formulering:

”Der gælder den regel i det her rum, at når jeg spørger dig om noget, der handler om nogen i din familie, så må du gerne lade være med at svare på mit spørgsmål.”

For mindre børn skal det som udgangspunkt overlades til den, der varetager barnets interesser, det vil sige normalt barnets forældre, at tage stilling til spørgsmålet om vidnefritagelse.

Som et eksempel på en afgørelse, hvor der ikke var sket vejledning om vidnefritagelsesreglerne til to børn på henholdsvis 6 og 10 år, kan henvises til Vestre Landsrets dom af 16. september 2016 gengivet i U 2017.225 V. I sagen, hvor en person var tiltalt for blufærdighedskrænkelser over for den yngste datter på 6 år, protesterede forsvareren mod afspilning af videoafhøringer af de to børn, fordi de ikke inden afhøringen var blevet vejledt om vidnefritagelsesreglerne. Landsretten henviste til, at vejledningen om reglerne om vidnefritagelse i forbindelse med videoafhøring må ske til den, der varetager barnets interesser, det vil sige almindeligvis barnets forældre. Ved afhøring af større børn, må det endvidere overvejes at gøre barnet bekendt med reglerne om vidnefritagelse. Landsretten tillod, at videoafhøringerne blev anvendt som bevis i sagen og lagde herved vægt på, at pigernes mor under hjemmebesøget blev orienteret om indholdet af retsplejelovens § 171, og at hverken moderen eller pigerne efterfølgende havde protesteret mod, at videoafhøringen blev anvendt som bevis.

Se mere om vidnefritagelse i pkt. 3.2.

Sandhedsformaning

Afhøringen skal indledes med en neutral og uformel samtale med barnet/den unge. Den indledende samtale har til formål at skabe tryghed hos barnet/den unge og vurdere barnets/den unges evne til at forstå og svare på spørgsmål.

På et forholdsvis tidligt tidspunkt herefter skal barnet/den unge forklares grunden til afhøringen, ligesom det – på en måde, der svarer til barnets/den unges alder, og uden at det opfattes som mistro – skal tilkendegives, at det er vigtigt, at barnet/den unge svarer sandfærdigt. Det skal forklares, at det er acceptabelt at svare ved at sige ”jeg ved det ikke”, ”jeg husker det ikke”, eller ”jeg forstår det ikke”.

Supplerende spørgsmål

Når afhøreren har stillet sine spørgsmål til barnet/den unge, er der en pause i afhøringen, hvor afhøreren drøfter eventuelle yderligere spørgsmål til barnet/den unge med anklageren, forsvareren og bistandsadvokaten, der har overværet afhøringen fra monitorrummet. Politiet skal som udgangspunkt imødekomme forsvarerens anmodning om spørgsmål til barnet/den unge. Video- og lydoptagelse af personer i afhøringslokalet skal fortsættes i pausen.

Supplerende spørgsmål fra dem, der har overværet afhøringen i monitorrummet, stilles altid af den afhørende polititjenestemand.

Afhøringens afslutning

Når afhøringen er afsluttet, skal barnet/den unge og en eventuel medfølgende voksen have navn og telefonnummer på en person i politiet, som de kan rette henvendelse til. Politiet skal samtidig orientere den medfølgende voksne om, at der straks skal rettes henvendelse til politiet, hvis barnet/den unge efter afhøringen kommer med nye oplysninger.

2.4.3.3. Genafhøring af barnet/den unge

En begæring fra den mistænkte eller dennes forsvarer om, at der skal foretages en genafhøring af barnet/den unge, skal fremsættes snarest muligt og som udgangspunkt inden 2 uger efter, at den pågældende har haft adgang til at gennemse videoafhøringen, jf. retsplejelovens § 745 e, stk. 3, 3. pkt.

Genafhøring af barnet/den unge forudsætter en konkret begrundelse. Det kan eksempelvis være, at der er fremkommet nye oplysninger, eller at den mistænkte eller forsvareren ønsker nye relevante spørgsmål stillet til barnet/den unge.

Beslutningen om, hvorvidt der skal foretages flere videoafhøringer skal altid ske efter en konkret vurdering. Hvis man vælger at gennemføre flere videoafhøringer, skal det som det klare udgangspunkt være den samme afhører, der gennemfører afhøringerne og med korte mellemrum imellem afhøringerne. Derudover skal afhøringerne gennemføres hurtigt efter anmeldelsen.

Ny forskning peger på, at det ikke nødvendigvis er en belastning for barnet/den unge, at blive videoafhørt over flere omgange. Se mere i betænkning nr. 1554/2015, s. 163.

Hvis en begæring om genafhøring fremsættes mere end 2 uger efter, at den pågældende har haft adgang til at gennemse videoafhøringen, skal politiet/anklagemyndigheden ved vurderingen af, om der skal foretages genafhøring, ligeledes lægge vægt på, om hensynet til barnet tilsiger – på grund af den tid, der er forløbet siden den første afhøring – at der ikke bør foretages fornyet afhøring af barnet. Ved vurderingen skal det endvidere indgå, hvad årsagen til den sene begæring er, herunder om det skyldes den mistænkte egne forhold.

Se mere i betænkning nr. 1554/2015, s. 162.

En tvist mellem politiet/anklagemyndigheden og den mistænkte og dennes forsvarer om, hvorvidt der skal foretages genafhøring, vil kunne indbringes for retten i medfør af retsplejelovens § 746, stk. 1.

Hvis der skal foretages en genafhøring af barnet/den unge, skal det som udgangspunkt ske ved en yderligere videoafhøring eller eventuelt i retten, afhængig af barnets alder og forældremyndighedsindehaverens stillingtagen hertil.

Den mistænkte har adgang til efterfølgende at gennemse en eventuel genafhøring af barnet/den unge. Der skal således snarest rettes henvendelse til mistænkte og forsvareren om, at gennemsyn af genafhøringen kan ske hos politiet. Se mere herom i pkt. 2.6.1.

2.5. Barnets/den unges rettigheder

2.5.1. Vidnefritagelse

Reglerne om vidnefritagelse i retsplejeloven gælder også for personer under 18 år.

Retten vil i tilfælde af, at forældremyndighedsindehaveren modsætter sig afhøring af barnet under henvisning til retsplejelovens § 171, stk. 1, kunne give pålæg om, at barnet afgiver en indenretlig vidneforklaring, jf. retsplejelovens § 171, stk. 3.

Se mere om fremgangsmåden ved vejledning om vidnefritagelsesreglerne i pkt. 3.2.

2.5.2. Orientering af barnet/den unge om gerningsmandens adgang til forklaringen

Politiet skal altid foretage en konkret vurdering af, om det er nødvendigt og hensigtsmæssigt i forbindelse med videoafhøringen at orientere barnet/den unge om, at den mistænkte efterfølgende har adgang til at blive gjort bekendt med barnets/den unges forklaring.

Ved denne vurdering skal der blandt andet lægges vægt på barnets/den unges alder og modenhed samt omstændighederne i sagen. Større børn, det vil sige fra ca. 8 år og opefter, skal som udgangspunkt orienteres om den mistænkte adgang til at se forklaringen på et senere tidspunkt, jf. betænkning nr. 1420/2002, pkt. 8.5.

Når der er tale om mindre børn, det vil sige børn under 8 år, vil det normalt være tilstrækkeligt, at politiet orienterer barnets bisidder fra socialforvaltningen, bistandsadvokaten og efter omstændighederne i sagen forældrene om, at den mistænkte efterfølgende har adgang til at blive gjort bekendt med barnets forklaring. Politiet skal dog besvare et direkte spørgsmål fra det mindre barn herom, jf. betænkning nr. 1420/2002, pkt. 8.5.

2.6. Mistænktes forhold og rettigheder

Hvis videoafhøringen giver grundlag for at fortsætte strafforfølgningen, skal politiet snarest muligt sigte den mistænkte, hvis det ikke allerede er sket.

2.6.1. Gennemsyn af videoafhøringen

Forsvareren skal have tilsendt en kopi af videoafhøringen og en eventuel hel eller delvis udskrift af denne, jf. retsplejelovens § 729 a, stk. 3.

Den mistænkte har ikke adgang til at overvære videoafhøringen, jf. retsplejelovens § 745 e, stk. 3, 1. pkt.

Den mistænkte skal dog snarest muligt have adgang til sammen med sin forsvarer at gennemse videooptagelsen hos politiet, jf. retsplejelovens § 745 e, stk. 3, 2. pkt. Politiets skal vejlede den mistænkte om denne adgang.

Det er frivilligt for den mistænkte, om han eller hun ønsker at gennemse videoafhøringen.

Tidspunkt for gennemsyn

Af hensyn til en eventuel genafhøring af barnet/den unge skal den mistænkte se videoafhøringen så hurtigt som muligt efter optagelsen – eventuelt samme dag – og så vidt muligt inden for 1-2 uger efter afhøringen.

Hvis den mistænkte ønsker at gennemse videoafhøringen, men er lovligt forhindret f.eks. på grund af sygdom eller sagligt begrundet udlandsophold, må videooptagelsen forevises vedkommende hurtigst muligt efter forhindringens ophør.

En væsentlig udskydelse af tidspunktet for den mistænktes gennemsyn af videooptagelsen kan betyde, at en eventuel anmodning om genafhøring af barnet/den unge må afvises. Se om genafhøring af barnet [pkt. 2.4.3.3.](#)

Politiet skal sikre, at den mistænkte snarest muligt får mulighed for at gennemse videoafhøringen.

Det skal tilstræbes, at spørgsmålet om forevisning af videoafhøringen for mistænkte, og spørgsmålet om en eventuel genafhøring af barnet/den unge er afklaret senest 4 uger efter den første afhøring.

Gennemsyn hos politiet

Udgangspunktet er, at den mistænktes gennemsyn af videooptagelsen skal foregå hos politiet. Politiet skal udarbejde en rapport om, at den mistænkte har set videooptagelsen inden en eventuel hovedforhandling.

Hvis den mistænkte ønsker at gennemse videoafhøringen hos politiet uden forsvarerens tilstedeværelse, f.eks. i forbindelse med en afhøring, skal politiet underrette forsvareren herom inden, at den mistænkte ser videooptagelsen, så forsvareren har mulighed for at drøfte denne beslutning nærmere med sin klient. Det skal fremgå af en politirapport, at forsvareren er blevet kontaktet, og hvad der i den forbindelse er blevet aftalt. Hvis det ikke er muligt at få kontakt til forsvareren, skal forevisningen som udgangspunkt udskydes. Den mistænkte skal i stedet snarest muligt gennemse videoafhøringen sammen med sin forsvarer. Der henvises til U2006. 2159V, hvor en videoafhøring blev afvist som bevis i en sag, hvor tiltalte efter eget ønske havde gennemset videoafhøringen uden sin forsvarers tilstedeværelse, og hvor politiet ikke havde underrettet forsvareren herom.

I forbindelse med den mistænktes gennemsyn af videooptagelsen hos politiet skal politiet spørge den mistænkte eller forsvareren om, hvorvidt der vil blive fremsat anmodning om, at der foretages en genafhøring af barnet/den unge.

Politiet skal vejlede den mistænkte om, at en begæring om genafhøring skal fremsættes snarest muligt og som udgangspunkt senest inden 2 uger efter gennemsyn af videoafhøringen.

Gennemsyn hos forsvareren

Såfremt den mistænkte ikke ønsker, at gennemsyn af videooptagelsen skal foregå hos politiet, er der mulighed for, at gennemsyn kan ske hos forsvareren.

I sådanne tilfælde skal politiet sikre sig en erklæring fra forsvareren som dokumentation for, at den mistænkte har gennemset forsvarerens kopi af videooptagelsen.

Mistænkte gennemser ikke videooptagelsen

Hvis den mistænkte ikke ønsker at gennemse videooptagelsen – eller forholder sig passiv over for politiets henvendelse om gennemsyn – kan den mistænkte ikke af den grund efterfølgende under hovedforhandlingen anfægte, at videoafhøringen anvendes som bevis under sagen.

Politiet skal senest samtidig med, at den mistænkte afstår fra at gennemse videooptagelsen, gøre den pågældende bekendt med, at anvendelsen af videooptagelsen som bevismiddel ikke efterfølgende kan anfægtes under henvisning til, at han eller hun ikke har set videoafhøringen forud for hovedforhandlingen.

Hvis den mistænkte forholder sig passiv over for politiets henvendelser om adgangen til at se videooptagelsen, skal politiet ved fornyet henvendelse til forsvareren sikre, at mistænkte har modtaget vejledning om adgangen til at gennemse videoafhøringen og formålet hermed. Afstår den pågældende herefter fra at gennemse videooptagelsen, eller forholder han eller hun sig passiv, skal politiet orientere forsvareren om, at den mistænkte ikke ønsker at gennemse videooptagelsen eller ikke har reageret på politiets henvendelser. Politiet skal samtidig oplyse, at en eventuel begæring om genafhøring skal fremsættes snarest muligt og senest inden 2 uger.

Rapport om henvendelser til mistænkte og forsvareren

Politiet skal udfærdige udførlige rapporter om alle henvendelser til den mistænkte og forsvareren om adgangen til at gennemse videoafhøringen og om, hvorvidt der er yderligere spørgsmål til barnet/den unge, ligesom kopi af eventuelle breve om disse spørgsmål skal indgå i sagen.

Politirapporterne skal indeholde dokumentation for den vejledning, der er givet den mistænkte samt dennes forsvarer om forevisning af videoafhøring mv., herunder at der er givet følgende vejledning:

- at mistænkte har adgang til at gennemse videoafhøringen, og at dette skal ske snarest og inden 2 uger,
- at videoen vil blive anvendt som bevis under den senere straffesag, og at videoen ikke kan anfægtes som bevismiddel under henvisning til, at mistænkte ikke har set videoen forud for hovedforhandlingen,
- at en eventuel begæring om genafhøring af barnet/den unge skal fremsættes snarest muligt og som udgangspunkt inden 2 uger efter gennemsyn af videoen

3. Forberedelse

I forbindelse med tilrettelæggelsen af hovedforhandlingen i en sag, hvor der er sket videoafhøring, skal anklageren overveje følgende:

- hvordan videoafhøring skal bruges som bevis i retten, se pkt. 3.1.,
- spørgsmålet om vidnefritagelse af det afhørte barn/den unge, se pkt. 3.2.,
- forhåndsafgørelse om dørlukning mv., se pkt. 3.3. og
- hvordan en eventuel afhøring i retten af barnet/den unge tilrettelægges, se pkt. 3.4.

3.1. Videoafhøring som bevis under hovedforhandlingen

Videoafhøring af et barn/en ung – efter retsplejelovens § 745 e eller hvis retten i medfør af retsplejelovens § 183, stk. 3, har bestemt, at en person skal videoafhøres – kan benyttes som bevis under hovedforhandlingen, jf. retsplejelovens § 872.

Ved lov nr. 167 af 27. februar 2016, som trådte i kraft 1. april 2016, blev området for videoafhøring udvidet. Videoafhøringer, der er foretaget i overensstemmelse med reglerne i retsplejeloven før 1. april 2016, vil kunne anvendes som bevis under hovedforhandlingen efter retsplejelovens § 872. Se hertil forarbejderne til lov nr. 167 af 27. februar 2016 (lovforslag nr. L 43 af 4. november 2015, de specielle bemærkninger til § 2).

Anvendelse af videoafhøring som bevis under hovedforhandlingen er en fravigelse af princippet om umiddelbar bevisførelse. Det er derfor en forudsætning for anvendelse af videoafhøringen som bevis, at fremgangsmåden i retsplejelovens § 745 e er fulgt i forbindelse med videoafhøringen, jf. pkt. 2.2., pkt. 2.4.1.1. og pkt. 2.6.

Hvis fremgangsmåden i retsplejelovens § 745 e ikke er blevet fulgt

Hvis fremgangsmåde i retsplejelovens § 745 e ikke er blevet fulgt, vil det afhænge af karakteren og betydningen af den regel, der er tilsidesat i forbindelse med videoafhøringen, om videoafhøringen kan anvendes som bevis under hovedforhandlingen.

Hvis der er sket tilsidesættelse af de grundlæggende betingelser i § 745 e, kan videoafhøringen som altovervejende udgangspunkt ikke anvendes som bevis under hovedforhandlingen. Det vil f.eks. være

tilfældet, hvis der ikke har været en forsvarer for den mistænkte til stede under videoafhøringen af barnet, eller den mistænkte ikke har haft adgang til at gennemse videoafhøringen.

Højesteret har i U 2016.864H taget stilling til spørgsmålet om anvendelse af 2 videoafhøringer som bevis, hvor den tiltalte ikke havde haft mulighed for at gennemse den første videoafhøring af sine to børn, idet sagen efter videoafhøringen blev henlagt uden yderligere efterforskning. Der blev 3 måneder efter den første videoafhøring indgivet en ny anmeldelse, og de to børn blev videoafhørt til denne anmeldelse. Der deltog en forsvarer for tiltalte ved begge videoafhøringer. Højesteret fandt, at begge videoafhøringer kunne bruges som bevis i sagen. Højesteret lagde herved blandt andet vægt på, at der var sket en genafhøring af børnene på grundlag af tiltaltes kendskab til begge videoafhøringer.

Øvrige indsigelser mod anvendelse af videoafhøring som bevis

Forsvarerskifte efter gennemførelse af videoafhøringen har som udgangspunkt ikke betydning for anvendelse af videoafhøringen som bevis under hovedforhandlingen. Det vil sige, at hvis den mistænkte vælger at skifte forsvarer, skal der ikke foretages en fornyet afhøring af barnet/den unge.

Indsigelser om f.eks. ledende spørgsmål til barnet/den unge, eller at en tryghedsskabende person har blandet sig i afhøringen, skal som udgangspunkt ikke føre til, at videoafhøringen ikke kan anvendes som bevis under sagen. Indsigelserne må i stedet indgå i rettens bevismæssige vurdering af videoafhøringen.

Frist for indsigelse mod videoafhøringen som bevis

Hvis den mistænkte eller forsvareren modsætter sig, at videoafhøringen anvendes som bevis under hovedforhandlingen, skal pågældende senest 4 uger efter, videoafhøringen er foretaget, indbringe spørgsmålet for retten, jf. retsplejelovens § 745 e, stk. 4.

Der kan dog ses bort fra undskyldelige fristoverskridelser. En undskyldelig fristoverskridelse kan eksempelvis være, at der er kommet relevante nye oplysninger frem efter udløbet af fristen – f.eks. oplysninger, der gør videoafhøreren inhabil, se hertil betænkning nr. 1554/2015, s. 152.

Retten skal herefter tage stilling til, om videoafhøringen kan anvendes som bevis under hovedforhandlingen, jf. retsplejelovens § 872. Det forudsættes i forarbejderne til bestemmelsen, at retten hurtigt tager stilling til spørgsmålet, jf. lovforslag nr. L 43 af 4. november 2015, de specielle bemærkninger til nr. 7.

Fristen for at gøre indsigelser gældende mod, at videoafhøringen anvendes som bevis, afskærer ikke den tiltalte fra under hovedforhandlingen at gøre indsigelse mod bevisværdien af videoafhøringen. I overensstemmelse med princippet om fri bevisbedømmelse vil retten herefter skulle afgøre, hvilken bevismæssig værdi forklaringen på videoafhøringen skal tillægges.

Hvis retten afviser, at videoafhøringen kan anvendes som bevis

Hvis retten bestemmer, at videoafhøringen ikke kan anvendes som bevis, vil barnet/den unge ikke være fritaget fra at afgive forklaring efter retsplejelovens § 172 a, se mere i pkt. 3.2.

Anklageren skal hurtigst muligt beslutte, om barnet/den unge undtagelsesvis skal indkaldes til at afgive vidneforklaring for retten, eller om en ny videoafhøring vil kunne afhjælpe fejl ved den tidligere videoafhøring.

3.2. Vidnefritagelse

Hvis et barn eller en ung er blevet videoafhørt, har den pågældende ikke pligt til at afgive forklaring som vidne under hovedforhandlingen, jf. § 172 a, stk. 1.

Vidnefritagelsen forudsætter, at betingelserne for at gennemføre videoafhøringen efter retsplejelovens § 745 e var opfyldt på tidspunktet for den første videoafhøring.

Retten kan helt undtagelsesvist pålægge en person, der omfattes af reglen om vidnefritagelse, at afgive forklaring i retten, hvis det er af afgørende betydning for sagens afgørelse, og det ikke er tilstrækkeligt, at personen genafhøres ved en ny videoafhøring, jf. retsplejelovens § 171 a, stk. 2.

Reglerne om vidnefritagelse betyder, at hvis der efter, at en videoafhøring er afspillet som bevis i retten, opstår behov for supplerende spørgsmål, vil det som udgangspunkt skulle ske ved genafhøring af vidnet til video. Kun hvis en genafhøring på video ikke er tilstrækkelig, vil et pålæg om at afgive forklaring i retten kunne komme på tale.

En anmodning om, at den videoafhørte person pålægges at afgive forklaring, skal hurtigst muligt indgives til retten, således at retten hurtigst muligt og som udgangspunkt forud for hovedforhandlingen kan træffe afgørelse herom.

Ved lov nr. L 167 af 27. februar 2016, som trådte i kraft 1. april 2016, blev området for videoafhøring udvidet. Personer, der er videoafhørt før lovens ikrafttræden, vil efter 1. april 2016 være omfattet af vidnefritagelsesbestemmelsen i § 172 a. Se hertil forarbejderne til lov nr. 167 af 27. februar 2016 (lovforslag nr. L 43 af 4. november 2015, de specielle bemærkninger til § 2).

Se mere om vidnefritagelse i betænkning nr. 1554/2015, s. 148ff.

3.3. Forhåndsafgørelse om dørlukning mv.

Retten kan efter retsplejelovens § 845, stk. 1, træffe forhåndsafgørelse efter anmodning fra anklagemyndigheden, forsvareren eller et vidne om blandt andet

- dørlukning, jf. retsplejelovens §§ 29 og 29 a,
- referatforbud, jf. retsplejelovens § 30,
- navneforbud, jf. retsplejelovens § 31,
- at tiltalte skal forlade retslokalet, mens et vidne afhøres, jf. retsplejelovens § 856, og
- hvordan og ved hvem afhøringen af et barn under 15 år eller en person, der er blevet videoafhørt, skal ske, jf. retsplejelovens § 183, stk. 3.

Anklagemyndigheden skal senest samtidig med indlevering af bevisfortegnelsen underrette forsvareren og retten, hvis der foreligger spørgsmål som nævnt i § 845, stk. 1, jf. § 845, stk. 2. Det afgørende er, om anklagemyndigheden på tidspunktet for fremsendelsen af bevisfortegnelsen er bekendt med, om der er spørgsmål af den omhandlede karakter.

3.4. Afhøring af børn og unge i retten

3.4.1. Afhøring i retten af videoafhørte personer

Retten kan helt undtagelsesvist pålægge et barn/den unge, som er videoafhørt, at afgive forklaring som vidne, hvis det er af afgørende betydning for sagens afgørelse, og det ikke er tilstrækkeligt, at barnet/den unge genafhøres til video, jf. retsplejelovens § 172 a, stk. 2.

Derudover vil afhøring under hovedforhandlingen efter omstændighederne kunne ske, hvis den videoafhørte person samtykker. Dette kræver, at retten vurderer, at afhøring i retten er relevant for sagen, og at barnet/den unge har den fornødne modenhed til at samtykke.

Retten kan efter retsplejelovens § 183, stk. 3, 2. pkt., bestemme, hvordan afhøring af personer, der er blevet videoafhørt, skal ske.

Udgangspunktet bør ifølge forarbejderne til bestemmelsen være, at videoafhøringen først afspilles, og at der bagefter stilles supplerende spørgsmål til den pågældende, se nærmere herom i forarbejderne til lov nr. 167 af 27. februar 2016 (lovforslag nr. L 43 af 4. november 2015, specielle bemærkninger til nr. 3).

3.4.2. Generelt om afhøring af børn/unge i retten

Hvis et barn eller en ung skal afgive forklaring i retten, skal afhøringen gennemføres på den mindst belastende måde for barnet/den unge. Anklageren skal i den forbindelse blandt andet være opmærksom på:

- **at barnet/den unge har mulighed for at se retslokalet forud for afhøringen** Dette kan f.eks. ske ved, at barnet/den unge eller dennes forældre tager kontakt til retten, evt. gennem bistandsadvokaten. Politiet eller anklagemyndigheden skal være behjælpelig med at tage kontakt til retten.
- **hvor bistandsadvokaten er placeret under afhøringen** Det kan være tryghedsskabende for barnet/den unge, at bistandsadvokaten er placeret i retslokalet i en stol ved siden af vidnet, når den pågældende skal afhøres.
- **at der under afhøringen benyttes et sprog, som barnet/den unge forstår** Sproget skal være tilpasset den unges alder og modenhed. Fagudtryk bør undgås.
- **at afhøringen kan ske et andet sted end i retslokalet** Retten kan efter retsplejelovens § 183, stk. 3, bestemme, hvordan afhøring af personer, der er blevet videoafhørt, og personer under 15 år, skal ske, herunder hvem der skal foretage afhøringen. Afhøringen kan f.eks. i stedet ske på dommerens kontor.
- **at retten har mulighed for at beslutte, at der ikke anvendes kapper.**

Se nærmere om anbefalinger til afhøring af børn og unge i retten i betænkning 1554/2015, s. 166-168.

4. Jura

5. Straf og andre retsfølger

6. Efter dom

7. Love og forarbejder

Straffeloven - seneste hovedlov

- Lovbekendtgørelse nr. 873 af 9. juli 2015 – Straffeloven

Retsplejeloven – seneste hovedlov

- Lovbekendtgørelse nr. 1255 af 16. november 2015 – Retsplejeloven

Relevante bekendtgørelser

- Bekendtgørelse nr. 572 af 30. april 2015 om kommunens bistand til børn og unge i forbindelse med uden- og indenretlig afhøring
- Bekendtgørelse nr. 1108 af 21. september 2007 om politiets og anklagemyndighedens pligt til at vejlede og orientere forurettede i straffesager og til at udpege en kontaktperson for forurettede

Relevante forarbejder

- Lov nr. 167 af 27. februar 2016 om ændring af retsplejeloven (Videoafhøring af børn og unge i straffesager)
 - Lovforslag nr. L 43 af 4. november 2015
- Betænkning nr. 1554/2015 om videoafhøring af børn og unge i straffesager.
- Lov nr. 228 af 2. april 2003 om ændring af straffeloven og retsplejeloven
 - Lovforslag nr. L 117 af 10. december 2002
- Betænkning nr. 1420/2002 om gennemførelse af straffesager om seksuelt misbrug af børn
- Lov nr. 558 af 24. juni 2005 om forbedring af voldtægtsfres retsstilling m.v. og beskikkelse af bistandsadvokat for pårørende til afdøde i straffesager mod politipersonale

Rigsadvokaturen, den 2. april 2019

RIGSADVOKATEN

/ Rigsadvokaten